

CCV centrum voor
crimnaliteitspreventie en
veiligheid

Een band op 1,5 m afstand

Beschrijving gedragsexperiment

Vanwege coronagevaar wil de overheid dat mensen die niet tot hetzelfde huishouden behoren, anderhalve meter afstand houden tot elkaar. Waar in de beginmaanden de meeste mensen dat ter harte namen, zien we sinds inmiddels dat steeds minder mensen de anderhalve meter afstand in acht nemen. Hoe kan je op een vriendelijke manier kenbaar maken dat jij wel graag 1,5 m afstand wil houden? Het CCV heeft hiervoor de 'Corona band op 1,5 m afstand' ontwikkeld. Lees in deze factsheet meer over de achterliggende gedachte van de inzet van deze interventie.

Oorzaken waarom mensen minder afstand houden

Verskillende oorzaken kunnen ten grondslag liggen aan het overschrijden van de anderhalve meter:

- De urgentie lijkt/leek verdwenen. Waar in het voorjaar het nieuws gedomineerd werd door aantallen IC opnames en corona-doden, frontberichten en verdriet om verloren dierbaren, is met het versoepelen van de maatregelen sinds juni de noodzaak om waakzaam te zijn voor besmettingsgevaar aanzienlijk naar de achtergrond verdwenen. Het ging immers steeds beter, er mocht steeds meer en de getallen lieten een gunstig verloop zien.
- Door versoepeling van de maatregelen nemen sociale activiteiten weer toe. Het vasthouden aan de afstand tijdens sociale ontmoetingen is voor veel mensen heel tegennaatuurlijk en sociaal ongemakkelijk, als het al mogelijk is in de fysieke situatie. Zelfs minister Grapperhaus heeft onderzocht hoe moeilijk het handhaven van de afstand is.
- In de media laten steeds meer criticasters van de noodmaatregelen, waaronder de afstandsregel, van zich horen. Het publiekelijk in twijfel trekken van nut & noodzaak van de noodmaatregelen, en het benoemen van de negatieve economische en sociale consequenties door gerenommeerde figuren (artsen, wetenschappers, influencers), geeft ruimte en legitimiteit aan mensen die het afstand houden heel vervelend vinden om de norm te overschrijden.
- Het wijzigen en differentiëren in de afstandsregels vanuit de overheid zelf voedt eveneens de twijfel over de nut en noodzaak. Bijvoorbeeld: samen sporten mocht weer, samen autorijden mocht weer, niet medische mondkapjes mochten weer, basisschoolkinderen mochten weer naar school. Voortschrijdend inzicht ligt weliswaar ten grondslag aan deze wijzigingen, maar voor mensen die de regels toch al vervelend vinden, leidt dit tot twijfels en legitimeert dat het overschrijden van de afstandsregel.

Gedragsanalyse

In deze opgave zien we een aantal cruciale gedragsmechanismen een rol spelen:

- **Sociaal bewijs**
Mensen passen zich aan aan de meerderheid. Als de meerderheid geen afstand houdt, is het veel moeilijker om die ene persoon te zijn die wel afstand houdt. Het is bijna een uiting van: ik ben vies van jou, of ik vind je eng.
- **Verliesaversie**
De offers die gebracht moeten worden voor de coronamaatregelen zijn groot. Economisch en sociaal hebben mensen een hoop moeten inleveren. De effecten op de volksgezondheid die nagestreefd worden zijn voor de meeste mensen zo abstract, of zo ver weg, dat dat nauwelijks meetelt: bijvoorbeeld jongeren denken niet ziek te worden, en ouderen geven aan: het zij zo, ik heb een goed leven gehad.
- **Gewoontegedrag**
We zijn het niet gewend om zo afstandelijk met elkaar om te gaan, het zit niet in ons systeem.
- **Fysieke beïnvloeding**
Hoewel organisaties zich enorm inspinnen om met pijlen, desinfectiezuilen en toegangsregulatie de afstandsregel te vergemakkelijken, zie je toch nog veel plekken (winkelgebieden, horeca) waar dat bijna niet te doen is.
- **Weerstand**
 - *Reactance*
Niemand vindt het leuk als een ander voorschrijft wat je moet doen, zo ook met de anderhalve meter. 'Ik bepaal zelf wat ik doe, ik hecht aan autonomie.'
 - *Sceptis*
Zoals eerder beschreven: er wordt veel getwijfeld over de nut en noodzaak van de regels. Dat veroorzaakt sceptis en gebrek aan overtuiging om de afstand te bewaren.

- **Inertia**
De wijskrachtpier is een beetje teveel uitgerekt: 'We houden het al zo lang vol, maar we zijn er een beetje klaar mee. We willen op zich wel een tweede golf vermijden, maar het volhouden van deze regel is te moeilijk.'

Verdeeldheid

Waar de criticasters zich tot op heden vooral richten tegen 'de anonieme overheid' die het beleid bepaalt, verplaatst de discussie zich langzaam ook naar de privésfeer. In gezinnen, families, vriendenkringen, sportverbanden, en op social media zie je dat mensen verschillend denken over afstand houden, en elkaar daar kritisch op bevragen. De een is uitgesproken tegenstander van het afstand houden, de ander is uitgesproken voor. Daarbij is er een heel groot middensegment dat op zich wel wil meewerken aan de regels, maar bij wie het gewoon niet altijd lukt om het top of mind te houden, dit is misschien wel de zwijgende meerderheid.

Social media

Op social media zien we verschillende uitingen: Met hashtags: #ikdoenietmeermee #ikdoemee #freethepeople Zolang het elkaar aanspreken op een fatsoenlijke manier gebeurt is er geen probleem. Opvallend is dat als mensen met elkaar in gesprek gaan, er over en weer vaak begrip is voor het standpunt van de ander.

Tegenstanders van de anderhalve meter afstand begrijpen dat mensen die kwetsbaar zijn, die zorgen voor kwetsbaren, die bij ziekte hun inkomsten kunnen verliezen, geen risico willen lopen om het virus te krijgen.

Voorstanders begrijpen dat mensen hard geraakt worden door de afstandsregels omdat ze bv niet kunnen optreden, omdat ze hun bedrijf moeten sluiten of om andere redenen werk kwijt raken, of omdat ze in een sociaal isolement terecht komen en psychische nood hebben.

Op social media is het prima om dit gesprek te voeren en standpunten uit te wisselen. Het is belangrijk dat er naar elkaar geluisterd wordt. Gedragswetenschappers waarschuwen wel dat het op social media vaak om een houding gaat, en een houding, of een mening zegt niet perse iets over het gedrag in de praktijk. In de fysieke praktijksituatie zie je niet wat iemand op social media heeft geuit. Het is dan ook lastig om in die fysieke situatie hierover eerst een gesprek te voeren.

In winkels waar het wat drukker wordt, in de lift waar iemand er nog bij wil, of in een restaurant waar iemand net iets te dicht langs loopt. Het risico bestaat, of wordt door sommigen gevoeld dat zo'n situatie kan ontaarden in agressie, intimidatie en gevoelens van onveiligheid. Mensen met negatieve ervaringen,

die al eens iemand hebben gevraagd om afstand te houden en daarop een grote mond kregen, doen dat geen tweede keer. Al verschillende keren is de vraag opgeworpen: Hoe kan ik op een vriendelijke manier kenbaar maken dat ik wel graag afstand wil houden? En: ik ben zelf niet bang voor het virus, maar hoe herken ik dat iemand graag wil dat ik goed afstand houdt?

De interventie

Toelichting waarom het CCV als interventie de 'Corona band op afstand' heeft ontwikkeld:

- Omdat veel tegenstanders wel begrip hebben voor mensen met een persoonlijk belang bij afstand, en omdat die mensen zelf aangeven dat ze zoeken naar een manier om dat op een vriendelijke manier kenbaar te maken is de corona band op afstand bedacht.
- Het idee is dat mensen die waarde hechten aan het bewaren van de afstand, op vrijwillige basis deze armband aan de arm over hun bovenkleding dragen. In openbare gebieden kunnen mensen aan hun omgeving kenbaar maken: voor mij is afstand houden heel belangrijk, help je mij om afstand te houden?
- Er wordt een individueel beroep op de ander gedaan, niemand is verplicht de armband te dragen. Mensen die afstand houden niet zo belangrijk vinden wordt alleen gevraagd: wil je rekening houden met mij? Daarmee wordt het persoonlijk, en niet meer een overheidsgebod. Het laat de autonomie overeind, iemand kiest zelf om de wens tot afstand al dan niet uit te dragen.
- Ook voor de welwillende mensen die niet uitgesproken voor- of tegenstander zijn kan het zien van het bandje een reminder zijn: oh ja, even opletten op de afstand!
- Wanneer meer mensen zich in het openbaar vertonen met een bandje, kan dat effect hebben op de sociale bewijskracht.
- Het bandje beïnvloedt ook de drager: wie het bandje draagt, zal – zeker in het begin – extra bewust proberen afstand te houden (commitment en consistentie).

Vormgeving

In de vormgeving van de armband hebben we gezocht naar een uitstraling die geen weerstand of negatieve associaties oproept. De kleur is neutraal, blauw-wit, de poppetjes zijn in beweging, er wordt geen tekst gebruikt, (geen anderhalve meter uitgeschreven), alleen het beeld met een smiley als dank voor het rekening houden met elkaar. Het bandje is een appél op de ander: help mij om afstand te houden, in plaats van: blijf uit mijn buurt!

Vragen en/of interesse in de band?

Neem daarvoor contact op met [5.1.2e](mailto:5.1.2e@ccv.nl) of [5.1.2e](mailto:5.1.2e@ccv.nl)

[5.1.2e](mailto:5.1.2e@ccv.nl) en [5.1.2e](mailto:5.1.2e@ccv.nl) of [5.1.2e](mailto:5.1.2e@ccv.nl)